

KE ZPRACOVÁNÍ BOJOVÝCH DOKUMENTŮ VE ŠTÁBECH SVAZŮ

Soudobý boj a operace klade na štáby vysoké požadavky pro zabezpečení velení vojskům. Používání moderních bojových prostředků, vysoké nasycení vojsk složitou bojovou technikou, dynamičnost bojové činnosti, vedení boje na velkou hloubku ve vysokém tempu — to vše vyžaduje vysokou operativnost v práci štábů, nutnost připravovat řadu podkladů a propočetů v krátkých lhůtách s využíváním moderních prostředků pro velení vojskům.

Těmto požadavkům musí odpovídat i styl a metody práce štábů. Jestliže v době Velké vlastenecké války se většina útočných operací frontů připravovala několik týdnů, dokonce i měsíců, v současných podmínkách se tato doba bude měřit na hodiny, nejvýše na několik dní. Při studiu frontových operací Sovětské armády, jak to ostatně potvrzují i memoáry význačných sovětských vojevůdců, hlavní důraz v práci štábů všech stupňů byl položen na praktické zabezpečení operace. Velitelé i příslušníci štábů převážnou část období přípravy operace trávili ve vojscích při rekognoskacích, organizacích součinnosti, zabezpečení operace ve všech směrech, včetně materiálního zabezpečení. Z důvodů utajení operace zpracovával přísně vymezený okruh osob jen nejn nutnější dokumenty. Jsou známy i příklady, že se podřízeným štábům nevydávaly žádné písemné dokumenty, všechny rozkazy se vydávaly jen ústně a právě přítomnost vedoucích pracovníků nadřízených štábů u vojsk zabezpečovala jejich správné pochopení a realizaci. A můžeme tvrdit, že právě tato konkrétní pomoc u podřízených vojsk zabezpečovala úspěšné vedení převážné části operací sovětských vojsk.

V soudobých podmínkách se velká část pracovní energie štábů vyvíjí na zpracování nejrůznějších dokumentů a podíl práce příslušníků štábů přímo

u vojsk je minimální. Jednou z příčin tohoto stavu je velký rozsah bojových dokumentů, které mají štáby zpracovat. Přitom využívání výpočetní techniky a mechanizačních prostředků není dosud na potřebné výši a řada štábních prací, jako např. zákresy map, přenášení situace z jedné mapy na druhou (popř. z podřízeného štábu nadřízenému) není dosud moderní technikou uspokojivě řešena. To vyžaduje hledat i racionálnější způsoby zpracování bojových dokumentů, aniž by se tím narušovala práce velitelů a štábů při velení vojskům.

Při určování rozsahu a náplně zpracované dokumentace je třeba vycházet především z její účelnosti, potřeby pro velení, času nutného k jejímu zpracování a celkového času pro přípravu operace. Současný stav ukazuje, že obsah řady dokumentů není centrálně ujednocen, některé dokumenty se navzájem dublují, řada z nich je velmi náročná na čas pro jejich zpracování, zavádějí se nové dokumenty, aniž by se prověřila jejich potřeba apod.

Obsah některých základních dokumentů je určován subjektivními názory funkcionářů, aniž je předem analyzována jejich potřeba či obsah. I po formální stránce často převažují požadavky estetické nad vlastním obsahem dokumentů.

V písemných dokumentech se často přeceňuje úprava, používá se řada nepotřebných slovních a větných vazeb, různých nic neříkajících příslovečných určení, jako „rozhodně“, „úporně“, „ve vysokém tempu“ apod. Z těchto důvodů lze obtížně uvedené dokumenty formalizovat nebo typizovat.

Všeobecně jsou dokumenty u operačních štábů velmi rozsáhlé a pracné, mnohé z nich se po zpracování vůbec pro velení vojskům nepoužívají, jejich zpracování zabírá mnoho času převážně většině pracovníků štábu na úkor poskytnutí konkrétní pomoci podřízeným štábům a vojskům při přípravě k nastávající činnosti.

Základním plánovacím souborem dokumentů u operačních štábů je „Plán operace“.

Z tohoto souboru jsou hlavními vševojskovými dokumenty:

- grafický plán operace s přílohou částí,
- plán prvního jaderného úderu,
- plán překrytí operačního rozvinování a zaujetí vojsky frontu (armády) výchozího prostoru pro útok,
- plán použití vzdušných výsadků,
- plán operačního maskování,
- plán ochrany proti ZHN,
- operační směrnice (bojový rozkaz) a výpisy (bojová nařízení) pro podřízené štáby,
- nařízení pro OPZHN,
- plán velení.

Grafický plán operace je základním plánovacím dokumentem. Je na něm znázorněno rozhodnutí velitele na celou hloubku operace se všemi prvky

operační sestavy a všemi hlavními druhy zabezpečení operace. Na jeho zpracování se podílejí všechny složky štábu a průměrná doba na zpracování činí 8—10 hodin. Na rozdíl od grafického rozhodnutí velitele, které schvaluje nadřízený, plán operace schvaluje velitel svazu pro svůj stupeň.

Praxe operačních cvičení ukazuje, že zpracovaný plán operace v původní podobě nebývá téměř nikdy dodržen a tedy jako dokument pro velení se nepoužívá. Změny, vyplývající ze situace a nařízení nadřízeného, jsou zatím zpravidla zpracovány na nové mapě rozhodnutí velitele. Ještě naléhavěji je třeba postavit otázku zpracování plánu první operace. Před jejím zahájením musí štáby nejdříve splnit jeden z důležitých operačních úkolů, tj. odrazení agrese nepřítele. Plnění tohoto úkolu může zásadním způsobem ovlivnit z hlediska času, prostoru i uskupení vojsk přechod do útočné operace.

Navíc — zahájení války s použitím jaderných zbraní může zásadním způsobem ovlivnit situaci, ze které budou vojska přecházet do útoku.

Operační cvičení v r. 1977 ukázala, že plán operace, tak jak byl chápán v minulosti, nebyl ve skutečnosti vůbec zpracován a jednotlivá rozhodnutí velitelů byla přijímána podle konkrétní situace, přičemž se perspektivně plánovalo i plnění úkolů v hloubce, zejména manévr druhými sledy a zálohami, předpokládané směry úderů apod.

Vydeme-li z toho, že prvním operačním úkolem vojsk při zahájení války bude odrazení agrese, pak tedy i prvním „plánem operace“ by měl být „Plán (nebo rozhodnutí velitele) překrytí státní hranice, zaujetí výchozího prostoru a odrazení agrese nepřítele“. Tento plán by měl obsahovat zásadní úkoly vševojskových svazků, svazků letectva a svazků a útvarů druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb, jednotlivá pásma a postavení překrytí, výchozího prostoru, příčná postavení, směry protiztečí a protiúderů druhých sledů a záloh a ostatní prvky, které obsahuje rozhodnutí velitele. Přechod do útoku by měl tento plán řešit jen rámcově.

Vlastní rozhodnutí pro přechod do útoku by velitel přijímal až v průběhu odrazení agrese, ať už by šlo o přechod do útoku po úspěšném protiúderu, zasazením sil na směrech, kde nepřítel neútočil apod.

Tato zásada by měla být platná i pro taktické stupně. Při dosavadní praxi divize prvního sledu i druhého sledu armády řeší řadu úkolů a to ještě v několika variantách. Před zahájením války by měl být určen konkrétní úkol pro odrazení agrese jen rámcově, informativně pro přechod do útoku. To by zjednodušilo práci štábů a usměrnilo jejich úsilí na řešení v této etapě rozhodujícího úkolu.

Současně s tím by se nemusel zpracovat jako samostatný dokument dosavadní „Plán překrytí operačního rozvinování a zaujetí výchozího prostoru“, neboť všechny zásadní otázky by byly zahrnuty v rozhodnutí velitele (včetně přesunů, ženižního budování apod.), tj. v jeho grafické nebo písemné části.

Obdobně je tomu s **Plánem prvního jaderného úderu**. Podle dosavadní praxe tento plán obsahuje uskupení nepřítele a objekty, na které plánujeme úder, hlavní a záložní prostory bojového rozmístění raketového vojska, letiště

s letouny — nosiči a jejich dosah, plánované údery jadernými zbraněmi; v přílohové části pak cíle a úkoly prvního jaderného úderu, použité síly a prostředky, hotovostní jednotky, předpokládaná efektivnost, velení a spojení, signály aj.

Přitom všechny základní údaje o prvním jaderném úderu jsou uvedeny v grafickém rozhodnutí velitele a v plánech bojového použití RVD a letecké armády.

Praxe ukazuje, že Plán prvního jaderného úderu jako bojový dokument není používán. Je to vyvoláno tím, že objekty jaderných úderů se neustále upřesňují a mění a tyto změny nejsme schopni v grafické části plánu uvádět, neboť by se stal úplně nepřehledný. Zároveň se mění i celkové počty úderů, ať již v důsledku zničení některých odpalovacích zařízení, zasazení nových svazků apod.

V praxi se osvědčilo zpracovávat pro potřebu vedoucích funkcionářů přehlednou tabulku, kde jsou uvedeny po skupinách objektů jednotlivé jaderné údery (např. na prostředky jaderného napadení, sklady jaderné munice, letiště, baterie PVO, místa velení, vojska apod.) a dále vykonavatelé (raketové brigády, letectvo, souhrnně taktické rakety), počet a mohutnost jaderných úderů, druh výbuchu a očekávaná efektivnost úderu, tj. všechny základní údaje, které je velitel podle platných řádů povinen určovat.

Z toho vyplývá, že Plán prvního jaderného úderu není výhodné zpracovávat jako samostatný dokument. Ty údaje, které mohou být graficky vyjádřeny, je třeba zakreslit do rozhodnutí velitele (uskupení nepřítelů, vlastních vojsk, plánované údery, čáru od které vede úder nadřizený), ostatní vyjádřit písemně v přílohové části rozhodnutí (cíle a úkoly prvního jaderného úderu, způsob a grafikon jeho vedení, vyčleňované hotovostní prostředky, přehled objektů, rozdělení jaderné munice po úkolech operace i po svazech, signály, bezpečnostní opatření apod.).

V potřebném rozsahu tyto údaje máme v dokumentech štábu RVD a letecké armády.

Ve skupině jaderného plánování je výhodné vést pouze pracovní mapu, potřebné tabulky, kalkulace, propočty a pomocné dokumenty pro plánování a upřesňování jaderného úderu.

Dosavadní vševojskový grafikon prvního jaderného úderu není výhodné vést po jednotlivých bateriích raketových brigád, ale souhrnně jen objekty, které ničí ta která brigáda.

Operační směrnice velitele (bojový rozkaz) je rovněž jedním ze základních dokumentů, jehož význam je vhodné přehodnotit.

V praxi operační štáby při plánování operace zpracovávají nejdříve písemné rozhodnutí velitele, na jehož základě pořizují výpisy (bojová nařízení) pro podřízené, dále přílohovou část k rozhodnutí (plánu operace) a teprve dodatečně zpracují operační směrnici, která vlastně slouží jen jako „historický dokument“. Přitom se operační směrnice obsahově neliší podstatně od rozhodnutí velitele. Pro urychlení práce štábu je výhodnější zpracovávat na předtištěných formulářích rozhodnutí velitele, které potom spolu s druhopi-

sy bojových nařízení pro armády zakládat do přílohové části rozhodnutí velitele (plánu operace).

Dalším dokumentem, který bylo nařízeno při operačních cvičeních na všech stupních počínaje divizí zpracovávat, byl **Plán velení**.

Praxe ukazuje, že tento dokument převážně opakuje údaje jiných dokumentů, především plánu operace a plánu spojení a prakticky se nevyužívá. Bude účelnější zpracovávat jen plán přemístování a rozmístování míst velení, kde uvedeme jen údaje, které mají přímý vztah k této oblasti, tj. především jednotlivá místa velení i za podřízený stupeň, prostory jejich rozvíjení do bližšího úkolu, osy přesunu, pořádkovou službu, plán ochrany a obrany míst velení vlastního stupně.

Naopak praxe ukazuje, aby štáby všech stupňů zpracovávaly **Plánovou tabulku součinnosti**, která je v posledních letech opomíjena. Přitom je to dokument, který nejlépe může vyjádřit různé varianty vedení bojové činnosti, které se v ostatních dokumentech neuvádějí.

Ostatní dokumenty bude vhodné ponechat ve stejném rozsahu jako dosud. U dokumentů štábů druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb bude vhodné přehodnotit jejich rozsah v tom smyslu, aby každá složka štábu zpracovávala převážně pouze jeden dokument s přílohovou částí (např. u štábu RVD nezpracovávat samostatně plán průzkumu RVD, ale zahrnout jeho obsah do Plánu bojového použití RVD).

Přijetím těchto návrhů by se podstatně snížil počet zpracovaných dokumentů, zvýšila se jejich úloha v řízení vojsk, zkrátil se čas, nutný pro jejich zpracování a vytvářely se podmínky pro využití značné části štábů pro práci u podřízených.